

КИТАЙСЬКА ЕСТРАДНА МУЗИКА ЯК ЗАСІБ ДУХОВНОГО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Ло Юаньвень

викладач музичного коледжу Нормального університету Ханчжоу, Китай

Духовно-інтелектуальне виховання китайської молоді є невід'ємним компонентом розвитку освіти в країні. Китайське суспільство, як зазначає О. Шапарик [10], звертається до якості освіти як життєво необхідної умови ефективної орієнтації молоді в соціальних, політичних, економічних ситуаціях. Під впливом освітніх реформ інших країн китайська освіта також зазнає активних трансформацій. Стратегічні ідеї розвитку освіти в КНР (оптимізація структури освіти, розбудова ефективної системи державної освіти в малих містах сільської місцевості; реалізація принципу рівного прозорого доступу до освіти; скорочення регіональних відмінностей в освітній сфері; забезпечення високої якості освіти) окреслено в таких документах, як: Постанова ЦК КПК щодо реформи системи освіти (1985), Закон про обов'язкову освіту (1986), Програма реформ і розвитку освіти (1993), Закон про вчителя (1993), Закон про освіту (1995, 2006), Довгострокова програма КНР з реформування й розвитку освіти на період 2010–2020 рр.

Духовно-інтелектуальний розвиток молоді закладено в проекті модернізації освіти Китаю і проголошено на найближчу перспективу нові стратегії розвитку спеціальних навичок, інтелекту, формування і вдосконаленні якості освіти, збагачення змісту, форм і методів навчання ідеологією національної культури, всеобщого розвитку особистості з акцентом на моральний, інтелектуальний та фізичний розвиток особистості, її життєвої позиції й гуманістичних цінностей.

У межах дослідження висуваємо мету — дослідити роль китайської естради у вихованні духовності й інтелектуальних здібностей молоді, розкрити значущість професії педагога-музиканта як носія духовно-інтелектуальної культури китайського народу та особливості його вокальної підготовки.

Упродовж ХХ століття китайська поп-музика мала злети і падіння. І лише завдяки музично-педагогічним працівникам КНР поп-музика зміцніла й набула розвитку в останні часи. Заснував поп-музику в Китаї в 1927 р. Лі Цзиньхуй, котрий в Шанхаї написав популярну пісню «П'яній дощ». Однак, існувала думка про те, що поп-музика є «звуками співака» і тому вона не стала предметом музичної школи.

Ізоляція Китаю від інших країн, звичайно, гальмувала процес зародження й поширення поп-музики. Перша школа поп-музики, не дивлячись на консерватизм музичної спільноти, дала китайській молоді новий напрям творчого самовираження. У межах програми Китайської школи пісні й танцю майбутні музично-педагогічні працівники набували досвіду вокальної, танцювальної та інструментальної музики. Поєднання танцю з популярною музикою захоплювало молодь, викликало інтерес до нового й нестандартного в музичному мистецтві.

Із 1937 р. по 1949 р. поп-музика набула особливого розвитку в Китаї. Прибічниками цієї музики були актори Бай Хонг, Ван Ренмей, Чжоу Сюань, котрі також популяризували цей вид естрадної музики. Молоді подобалося виступати групою, публічно виражати себе в текстах пісень, танцях. Проте, працівники музично-го мистецтва розподілилися на дві течії — одні займалися саморозвитком та інноваціями в музичній галузі, а інші — в музиці вбачали політичний підтекст пропагування марксизму-ленінізму в країні, розвивали етнічний напрям музичного виховання.

Після заснування Нового Китаю в 1949 р. певний час по різним причинам поп-музика стала зникати. Знову популяризації вона набула завдяки китайським обмінам з Радянським союзом, коли музично-педагогічні працівники мали доступ до класичної і танцювальної музики. Завдяки соціальній стабільності почали створюватися музичні коледжі.

Після закінчення Китайської культурної революції, особливо після Третього пленарного засідання 11-го Центрального комітету, була відновлена політика «Подвійна сотня». У такому політичному середовищі китайська поп-музика набула нової популярності. Ця форма мистецтва, яку легко сприймати в спілкуванні та є різноманітною за формою, стала важливою частиною соціальної культури. У той час в Китаї з'явилася велика кількість музикантів поп-музики. Більшість з них родом з пісенних і танцювальних труп, або класичної музики, а деякі з них були самостійними. Вони забезпечували важливий освітній контингент для відкриття популярних факультетів у китайських університетах. Так, у 1990-х роках у Китаї були музичні популярні спеціальності, які пропонували заклади вищої освіти — Консерваторія музики Шеняна, Уханська музична консерваторія, Консерваторія музики в провінції Сичуань, Консерваторія музики Гуанчжоу Сіньхай, Пекінський інститут сучасної музичної підготовки.

Нині в Китаї поширені два напрями поп-музики. 1. Мандопоп — ще в 20-році XX століття зародився цей напрям. Виконується мовою мандарин, тобто групи діалектів, на яких розмовляють китайці північної частини країни. 2. Кантопоп — з 1960-х років розвивається під впливом джазу, рон-н-ролу і західної поп-музики. Ви-

конується на кантонському діалекті, є характерною для населення південної частини Китаю. Такий вид естради переважно використовується шоу-бізнесом [4].

У ХХІ ст. у Китаї вища освіта розвивається у відповідності з міжнародними стандартами. Тому музичні факультети в закладах вищої освіти виникають як «гриби після дощу». Опишемо зміст навчання студентів. Перший рік навчання — це обов'язковий курс теорії якості, який має бути освоєний студентами популярної музичної школи. Курс ділиться на дві частини, одна з яких — навчальні дисципліни з політики, англійської мови, комп'ютеру і спорту, котрі навчають студентів основним соціальним навичкам. Інша частина курсу — пов'язана із базовою теорією популярної музики — історії китайської музики, історії розвитку західної музики, історії популярної музики, а також навчальна дисципліна із світової історії музики, в яких представлена стилі поп-музики і класичної поп-музики.

Другий рік навчання — професійний обов'язковий курс. На цей курс припадає найбільше навчальних дисциплін, годин навантаження і частки кредитів. Протягом чотирьох років навчання в коледжі студенти не тільки мають основні професійні напрями в тиждень, але також вчаться музичному аналізу, поп-музиці і звуку, вокальному навчанню, хору, імпровізованому супроводу, створенню пісень, MIDI.

Третій рік навчання — професійний вибір і самовизначення студентів. Професійні факультативи відділу популярної музики включають вивчення видів музичного мистецтва і використання різних інструментів, як: джазовий танець, сучасний танець, мандарин, хост-клас, сценічне освітлення, тюнінг. Студенти вибирають заняття відповідно до своїх інтересів.

Четвертий рік навчання — викладацька практика на кафедрі прикладної музики. Він складається в основному з класів ансамблів і публічних виступів.

Таким чином, поп-музика в Китаї мала завжди популярність, незважаючи на певні політичні й соціальні перешкоди. Така музика сприяє творчому самовираженню людини, емоційному сприйняттю красивого через поєднання виконання пісень з танцями.

Особлива увага приділяється особистості педагога-музиканта. Так, Хань Цин [4] зазначає, що професія педагога-музиканта є неподільною єдністю педагогічного та мистецького мистецтва, а її ефективність залежить від творчого розвитку педагогічних і спеціальних здібностей. Водночас, у підготовці естрадного вокаліста важливе місце належить якісній вокальній спеціалізації, ретельного відбору концертного репертуару, харизми вокаліста, естетичного представлення художнього твору.

Музично-педагогічні працівники, в свою чергу, намагаються пізнавати нове, пропагувати красу музично-го таланту, приєднуватися до світової музичної й освітянської спільноти. Освітній процес і творче самовираження музично-педагогічних працівників є невід'ємними частинами нашого уявлення про специфіку підготовки фахівців музичного мистецтва. Пояснимо це тим, що не можна розкривати музичний талант людини колись і десь, він виявляється безпосередньо в процесі навчання музичної освіти. Нам імпонує думка Чжан Яньфен [9] про те, що виконавську діяльність співака слід поєднувати з його акторською творчістю. У зв'язку з цим існує поняття статусу художнього самовираження музично-педагогічних працівників, суть якого відбиває публічний образ виконавця пісень.

Творче самовираження особистості відбувається в процесі формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. У науковій праці Ген Цзінхен [1] визначено психолого-педагогічну сутність та компонентну структуру сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва, розроблено критерії і показники сформованості досліджуваного феномена у студентів музично-педагогічних факультетів, обґрунтовано поетапну методику формування сценічної культури майбутніх учителів у процесі навчання естрадного співу. Запропонована методика формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва ґрунтуються на активізації мотиваційної, когнітивної і діяльнісної сфер особистості студента у процесі опанування естрадного співу, передбачає послідовність проведення педагогічної роботи згідно мотиваційно-стимулюючого, інформаційно-накопичувального, діяльнісно-коригувального та творчо-самостійного етапів.

Як зазначає Л. Пастушенко [2], діяльнісно-креативний компонент професійної компетентності музично-педагогічних працівників діяльності підвищує продуктивність їхньої діяльності. На думку автора, такий компонент передбачає розвинену здатність учителя музики діагностувати музичні таланти учнів, коригувати недоліки їхнього музичного розвитку, планувати й організовувати уроки музики та індивідуальні заняття з окремими учнями, розвивати вокально-слухові знання й уміння, навчати учнів аналізувати й інтерпретувати хоровий твір, розпізнавати «родзинку» виконуваних творів. Підтримуючи позицію цитованого автора, зазначимо про те, що важливим результатом формування професійної компетентності музично-педагогічних працівників є їхнє творче самовираження, тобто здатність максимально повно розкривати власні музичні здатності, опановувати музичні твори й творчо підходити до їх інтерпретації. Важливим моментом у творчому самовираженні згаданих вище працівників є глибоке осмислення змісту й виховної актуальності його застосування на публічних виступах, оцінювання й коригування власних результатів.

Як зазначає Чен Дін [6], популярними в Китаї є спів у опері, вивчення великої кількості вокального матеріалу, особливо народних пісень. Найбільш усвідомленими умовами ефективного формування вокальних умінь є оволодіння багатьма методиками, у яких велике значення надається активному чуттєво-емоційному включенням співака у виконання музичного матеріалу та застосуванню вправ на дихання. Серед основних причин гальмування вокальної досконалості, за відповідями китайських студентів, є відсутність прогресивної методики, належної вокальної практики та уникання перспективних теоретичних розробок стосовно формування вокальних умінь.

Як вважає Чжан Ксулей [8], викладачі вокальної музики в коледжах і університетах Китаю мають обирасти принцип колективного, групового та індивідуального форм навчання, а також навчання відповідно до їхніх здібностей до викладання вокальної музики. У процесі навчання викладачі мають безпосередній контакт і повне розуміння з кожним студентом, вони можуть розробити і організувати план навчання відповідно до різних характеристик голосу, базового рівня і переваг кожного студента. Це дає змогу студентам підвищити впевненість у собі та мотивацію до пізнання вокальної музики, в той же час вони можуть глибше зрозуміти свій власний вокальний потенціал, далі вивчити власні характеристики голосу, по-справжньому сприяти успішності студентів, підвищити академічну успішність студентів і підвищити якість підготовки персоналу.

Принципи навчання та концепції освіти студентів відповідно до їхніх здібностей не тільки відіграють важливу роль у процесі викладання вокальної музики, але також відіграють провідну роль у виборі навчального змісту та навчальних матеріалів. Навчальний зміст — це не тільки носій знань, він є важливою основою для викладацької та науково-дослідної діяльності, її вибір прямо відображає пізнання та важливість викладання вокальної музики у коледжах та університетах, це втілення концепції викладання шкільної вокальної музики та може впливати на подальший напрям розвитку студентів. Викладачі вокальної музики коледжу повинні вибирати навчальні матеріали для вокальної музики відповідно до філософії викладання навчання студентів відповідно до їхніх здібностей, а також розробляти зміст навчання вокальної музики, щоб забезпечити безперебійне виконання завдань викладання. Навчальний зміст класу вокальної музики повинен бути організований відповідно до загального рівня студентів у музичному класі та їх індивідуальних відмінностей, необхідно поважати індивідуальність і відмінність кожного студента і забезпечувати цілісність процесу вокального навчання. У класі вокальної музики кожен студент є самостійною людиною, їхні голосові умови, усвідомлення і сприйняття, хобі, рівень музичної грамотності та музична основа також різні, тому вчителі знаходяться в процесі навчання.

Нині навчальні матеріали, що використовуються у викладанні вокальної музики в коледжах і університетах Китаю, багаті за змістом, різноманітні, тому необхідно вибирати різні навчальні матеріали для вокалу відповідно до цілей вокальної підготовки кожної школи. Наприклад, навчальні матеріали, присвячені умінням та навичкам вокального співу, включають «навички вокалу», «навички вокального співу та вистави» тощо. Подібні навчальні матеріали для вокальної музики переважно зосереджені на формуванні навичок вокального співу. Навчальний матеріал вокальної музики включає в себе «Китайський національний курс вокальної музики» та «Національну теорію та практику вокальної музики».

Формування голосової культури є також важливим чинником успіху музично-педагогічних працівників. На думку української ученої Л. Перетяги [3], голосова культура особистості є інтегрованим, системним, динамічним утворенням, котре зумовлює покращення мовленнєвого аспекту професійної підготовки майбутніх учителів. Голосова культура особистості включає гігієнічний, технічний, психологічний, професійний (педагогічний) аспекти. Якщо гігієнічний і технічний складові забезпечують технологію використання голосових якостей, то психологічний і педагогічний — творче використання голосових якостей у поставлених завданнях та умовах професійної діяльності. До голосової культури музично-педагогічних працівників висуваються такі вимоги, як: чиста інтонація, чітка дикція, слуховий самоконтроль, резонаторно-рефлексія, уміння виконувати будь-який стиль співу в діапазоні від народного до естрадного, пісні з дитячого репертуару до партії у хоровій партитурі, здатність використовувати вокальний голос у освітньому процесі із школярами.

Як зазначає Чжан Яньфен [9], діяльність вокаліста передбачає побудову і вдосконалення власного музичного інструменту — голосового апарату. До уваги дослідника звернуті уроки музики пекінської опери, що вимагають відповідної підготовки, зокрема вокальної виконавчої підготовки співаків — володіння голосовим апаратом, інтонаційно-слуховим апаратом, рефлексивно-операційними мисленнєвими процесами.

Учені Л. Перетяга, Л. Чернова [3; 7] схильні до думки про те, що нині актуальною проблемою людини є захворювання голосу, в тому числі й представників голосомових професій. Уваги заслуговує захворювання, котре називається фонастенія або нервові функціональні захворювання голосу. Причинами такого захворювання є перенапруження голосового апарату, постійне підвищення голосу в розмові з іншими людьми, зловживання крайнім верхнім діапазоном голосу тощо.

Ху Цзінью [5] звертає увагу на те, що цінності, вміння цінувати і розуміти красу є важливими компонентами якісної освіти в Китаї. Музична освіта в доповненні до концентрації на студентах вокальної майстерності, а також навчання для студентів естетичних концепцій рівні важливості для музичної грамоти. Звуки поп-

музики не вимагають великої майстерності, атмосфера є відносно простою й легкою для студентів, щоб краще зрозуміти ритм музики. Художня чарівність може бути відображеня не тільки в традиційній музиці, а й знайти свій слід у популярній музиці. Зараз до традиційної музики поступово додають елементи популярної музики, співається традиційна музика значно краще і розширює діапазон музичного світобачення. Комбінація двох названих напрямів сприяє інноваційному розвиткові музичної освіти вокалу, а заодно і творчому самовираженню музично-педагогічних працівників.

Акцентуємо на тому, що в Китаї пропагується здоровий спосіб життя і населення позитивно ставиться до виконання фізичних вправ, наприклад, до ранкової фізичної зарядки. У межах дослідження музично-педагогічним працівникам пропонуємо виконувати різні тренувальні вправи для збереження голосу. Одна з таких фізвокаліз (Л. Чернова) є вокально-ритмічною вправою з підстрибуванням, яку потрібно виконувати самостійно протягом 15 хв. Ця вправа сприяє виявленню тембральних якостей голосу, створює фізіологічний комфорт, є засобом профілактики і лікування голосу.

Отже, китайська естрадна музика є засобом духовного-інтелектуального виховання молоді, оскільки завдяки сприйняттю її творів виховується світобачення і естетичне ставлення особистості до навколошнього середовища. У КНР приділяється значна увага національному вихованню молоді засобами музичного мистецтва. Водночас, китайська молодь прагне до музичного мистецтва, його інновацій і популярних пісень. Музичне мистецтво, як і будь-яке інше мистецтво, не має кордонів. Тому поп-музика популяризується й поширюється серед прихильників музичного мистецтва. Під її впливом розкриваються інтелектуальні здібності молоді, активізується натхнення до обраної продуктивної праці. Особливої уваги заслуговує педагог-музикант як носій такої культури, бо він є зразком для молоді. Професіоналізм педагога-музиканта має базуватися на високому рівні розвитку як педагогічних, так і спеціальних умінь. У свою чергу вокальна майстерність педагога-музиканта є його харизматичною якістю, талантом впливу на іншу людину.

Література

- Ген Цзінхен. Формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «». Київ, 2015. 24 с.
- Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.04 / Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2017. 244 с.
- Перетяга Л. Є. Формування голосової культури майбутніх учителів: теоретико-технологічний аспект : монографія. Харків : Планета-Принт, 2016. 309 с.
- Хан Цин. Особливості вокально-музичної естради Китаю // Педагогічні науки. Вип. 97. 2011. С. 212–218.
- Ху Цзінью. Аналіз цінності поп-музики в навчанні вокальної музики в звичайних коледжах. Гуйчжоу університет.
- Чен Дін. Порівняльний аналіз стану формування вокальних умінь майбутніх учителів музики у Китаї та Україні. file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nchnpu_014_2011_12_17.pdf
- Чернова Л. В. Теория и практика развития речевой и вокальной культуры учителя музыки : монография. Екатеринбург, 2016. 217 с.
- Чжан Ксулей. Застосування методів навчання у викладанні вокальної музики в коледжах та університетах Китаю. Шеньян : Національний педагогічний коледж Ляонін, Китай, 2018.
- Чжан Яньфен. Сущность и компонентная структура вокальной художественно-исполнительской подготовки будущего учителя музыки // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2010. № 7 (9). С. 215–223.
- Шпарик О. М. Стратегічні засади розвитку шкільної освіти в Китаї. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. Київ : Педагогічна думка, 2018. С. 78–79.